

Tanja Hjellum Pedersen

Bacheloroppgave

**Barnets medvirkning i barnevernets
undersøkelsesfase**
**The child 's participation in the child
welfare service 's investigation phase**

Mai 2021

NTNU

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
Fakultet for samfunns - og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

Bacheloroppgave

2021

Tanja Hjellum Pedersen

**Barnets medvirkning i barnevernets
undersøkelsesfase**
**The child 's participation in the child
welfare service 's investigation phase**

Bacheloroppgave
Mai 2021

NTNU

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
Fakultet for samfunns - og utdanningsvitenskap
Institutt for sosialt arbeid

Kunnskap for en bedre verden

Summery

This bachelor thesis deals with what research says about children's participation in the child welfare research phase. In this context, the child's participation is about the child both receiving information, being listened to, as well as being able to actively participate in the survey, and also being allowed to participate in the decisions that include themselves (Thrana, 2008). A problem statement has been formulated for the assignment, which must be answered through the assignment text. This issue is "Is it facilitated for the child's participation in the child welfare service's investigation phase?".

This thesis is inspired by literature study as a method. Various research studies have been found through literature searches, and in this thesis the problem will be discussed with the help of the research studies and different literature, and thus try to find out the problem's questions. The thesis is also based on relevant sections from the Child Welfare Act (Child Welfare Act, 1992, §1-6, §4-3, §6-3).

Based on the thesis' limitations in length, I have chosen some sub-themes for the child's participation, and I will go more in depth on these in the thesis. These are, for example, topics such as "when the child does not want to participate" and "talking to the child in a private room". Through these topics and a few other, it has been discussed whether the child's participation in the child welfare research phase is facilitated, or not. The research studies and literature indicate that there are several reasons why participation should be facilitated, but also that there are a number of reasons why it is not done. There are also several degrees of participation, and participation can be both actively participating and expressing one's opinion, but also not wanting to participate can be a form of participation.

Sammendrag

Denne bacheloroppgaven omhandler hva forskning sier om barns medvirkning i barnevernets undersøkelsesfase. Barnets medvirkning handler i denne sammenhengen om at barnet både skal få informasjon, bli lyttet til, samt få være aktivt deltagende i undersøkelsen, og også få være med å bestemme i de avgjørelsene som omfatter seg selv (Thrana, 2008). Det er formulert en problemstilling til oppgaven, som skal besvares gjennom oppgaveteksten. Denne problemstillingen er «Legges det til rette for barnets medvirkning i barnevernets undersøkelsesfase?».

Denne oppgaven er inspirert av litteraturstudie som metode. Det er funnet ulike forskningsstudier gjennom litteratursøk, og i denne oppgaven skal problemstillingen drøftes ved hjelp av forskningsstudiene og ulik litteratur, og dermed prøve å finne ut av problemstillingens spørsmål. Oppgaven bygger også på relevante paragrafer fra barnevernloven (Barnevernloven, 1992, §1-6, §4-3, §6-3).

På bakgrunn av oppgavens begrensninger i lengde, har jeg valgt meg ut noen undertema til barnets medvirkning, og vil gå mer i dybden på disse i oppgaven. Dette er eksempelvis tema som når barnet ikke vil delta og det å prate med barnet i enerom. Gjennom disse tema og noen få andre tema er det drøftet om det legges til rette for barnets medvirkning i barnevernets undersøkelsesfase, og funnene i forskningsstudiene og litteraturen er variabel. Mye av forskningsstudiene tilsier at det både legges til rette for medvirkning, og at det ikke gjør det. Forskningsstudiene og litteraturen tilsier at det er flere årsaker til hvorfor det bør legges rette for medvirkning, men også at det er en rekke årsaker til hvorfor det ikke blir gjort. Det er også flere grader av medvirkning, og medvirkning kan være både det å aktivt delta og ytre sin mening, men også det å ikke ønske å delta, kan være en form for medvirkning.

Innholdsfortegnelse

Summery.....	1
Sammendrag.....	2
1.0 INNLEDNING.....	5
<i>1.1 Problemstilling og bakgrunn for problemstilling .....</i>	<i>6</i>
<i>1.2 Relevans for yrket .....</i>	<i>6</i>
<i>1.3 Avgrensning og begrepsavklaring .....</i>	<i>7</i>
1.3.1 Barnet.....	7
1.3.2 Barnevernsarbeider	7
1.3.3 Medvirkning.....	7
1.3.4 Barnevernet.....	8
<i>1.4 Litteratursøk og arbeidet med oppgaven .....</i>	<i>8</i>
2.0 BAKGRUNN	9
<i>2.1 Juridiske rammer .....</i>	<i>9</i>
<i>2.2 Etiske avveininger .....</i>	<i>10</i>
3.0 TEORI OG TIDLIGERE FORSKNING.....	10
<i>3.1 Brukermedvirkning.....</i>	<i>10</i>
<i>3.2 Barnets perspektiv.....</i>	<i>11</i>
<i>3.3 Barneperspektivet.....</i>	<i>12</i>
<i>3.4 Tidligere forskning.....</i>	<i>13</i>
4.0 DRØFTING.....	14
<i>4.1 Medvirkningsbegrepet.....</i>	<i>14</i>
<i>4.2 Finnes det årsaker til at barnet ikke skal delta?.....</i>	<i>16</i>
<i>4.3 Å prate med barnet i enerom .....</i>	<i>17</i>
<i>4.4 I stand til å danne egne synspunkter.....</i>	<i>19</i>
<i>4.5 Mangel på kunnskap.....</i>	<i>20</i>
<i>4.6 Til barnets beste .....</i>	<i>22</i>
5.0 OPPSUMMERING.....	23

6.0 LITTERATURLISTE..... 26

1.0 INNLEDNING

I denne oppgaven har jeg valgt å skrive om barnets rett til medvirkning. Dette er basert på min interesse om hvordan medvirkning er nedfelt barnevernloven, samt min interesse for barnevernets undersøkelsesfase. Ved å kombinere disse interessefeltene, ble valg av tema barnets medvirkning spesifisert til barnevernets undersøkelsesfase. Barnets rett til medvirkning er lovfestet i barnevernlovens §1-6, og i barnevernets undersøkelsesfase, som er et forhold som vedrører barnet, har barnet rett til å medvirke (Barnevernloven, 1992, §1-6). Barn over 7 år, og yngre barn avhengig av modenhet, skal gis muligheten til å få uttale seg før det tas en avgjørelse om dem (Barnevernloven, 1992, §6-3). Dette er en rettighet barnet har under saksbehandlingen. Likevel viser delrapport 5 av et nasjonalt forskningsprosjekt at så mye som 40 % av barna i alderen 0-17 år ikke har fått muligheten til å prate med barnevernet i undersøkelsesfasen (Havnen, Christiansen, Ljones, Lauritzen, Paulsen, Jarlby & Vis, 2020, s. 3). Ifølge denne studien er det dermed 40 % av barna som ikke får muligheten til å medvirke eller uttale seg i egen sak i barnevernets undersøkelsesfase. I en annen forskningsartikkel basert på kvalitative intervjuer med ungdommer, forteller også en stor del av ungdommene at de sjeldent fikk være med på samtalene med barneverntjenesten (Paulsen, 2016, s. 9). Studien viser altså at barnets rettigheter under saksbehandlingen ikke alltid blir tatt hensyn til. I denne bacheloroppgaven skal jeg gå nærmere inn på barnets medvirkning i barnevernets undersøkelsesfase.

Ved å se på barnets medvirkning som tema, og da spesifisert til barnevernets undersøkelsesfase, ønsker jeg å finne ut hvordan dette legges til rette for per nå, og eventuelt hva som ligger til grunn dersom det ikke blir gjennomført og opprettholdt. De to studiene som ble nevnt innledningsvis, samt en annen forskningsrapport vil ligge til grunn videre i oppgaven, sammen med barnevernloven, som vil ha en naturlig del i denne bacheloroppgaven. Årsaken til at valget har falt på undersøkelsesfasen, og ikke en annen fase innenfor barnevernet faser i en barnevernssak er fordi jeg synes undersøkelsesfasen var spesielt interessant når vi på studiet hadde om barnevernets ulike faser i en barnevernssak. Undersøkelsesfasen vekket min interesse, dette grunnet at det er her barnevernet skal innhente informasjon før de fatter eventuelle tiltak, eller eventuelt henlegger saken. Dette gjorde også barnets rett på medvirkning, og det ble for meg da naturlig å kombinere disse når jeg skulle skrive en bacheloroppgave.

1.1 Problemstilling og bakgrunn for problemstilling

På bakgrunn av det jeg har skrevet i innledningen og det faktum at ulike studier viser flere nyanser ved medvirkning. Ulike studier viser at det både blir lagt rette til medvirkning, men også at det blir lagt rette til i ulik grad, eller at det ikke blir lagt rette til. Det er flere grunner som ligger til rette for de ulike gradene av medvirkning, men også det faktum at barnevernlovens §6-3 tilsier at barnets synspunkter skal ses i samsvar med alder og modenhet (Barnevernloven, 1992). Alder kan også spille en rolle i dette med medvirkning, og dette ønsker jeg å finne ut mere av. Derfor har jeg valgt at denne problemstillingen skal danne grunnlaget for oppgaven:

Legges det til rette for barnets medvirkning i barnevernets undersøkelsesfase?

Bakgrunnen for valg av denne problemstillingen, er det vi har lært gjennom det juridiske på studiet om at barn har rett til medvirkning og at dette er lovfestet gjennom barnevernloven. Det er også på bakgrunn av det vi studentene har fått høre av erfaringer fra barnevernsproffene, hvor de forteller om mye som skulle vært annerledes, blant annet dette med barnets medvirkning, og hvordan det ikke alltid fungerer like bra i praksis som det bør gjøre. Jeg personlig finner også temaet veldig interessant, da man som ansatt i barneverntjenesten har veldig mye makt over andres liv ettersom loven gir rom for veldig mye skjønn, og gjennom å legge til rette for medvirkning vil man kunne unngå at barn og deres familier havner i avmakt. Gjennom å legge til rette for barnets medvirkning i barnevernets undersøkelsesfase, kan dette føre til et mye bedre samarbeid veien videre. Selv om det er viktig å forstå at det er en forskjell mellom medvirkning og bestemmelse. Det at barnets skal medvirke er ikke det samme som at barnet skal få bestemme.

1.2 Relevans for yrket

Ettersom barnets rett til medvirkning er nedfelt i barnevernloven, er dette veldig relevant for barnevernsyrket. Som fremtidig barnevernspedagog er det relevant å få kunnskap om hvordan det legges til rette for barnets medvirkning under undersøkelsesfasen, og hvorfor det eventuelt ikke blir gjort av ulike årsaker. Det er viktig at barn får medvirke i saker som omhandler deres eget liv, og som barnevernsarbeider arbeider man med livene til disse barna, og det er dermed essensielt for barnevernsarbeidet at barna føler at de får ytre sin mening om sitt eget liv. Ved også å ha en forståelse for hvorfor dette eventuelt ikke har blitt gjort tidligere, kan bidra til at

man arbeider så godt man kan for at dette ikke skal skje igjen. Visse årsaker til at barn ikke får medvirke i egen sak, kan omhandle alder, og her er det ikke like enkelt å legge til rette for medvirkning, men likevel viktig å gjøre det i så stor grad det er mulig. Dette temaet omhandler alle som barnevernsloven omhandler, altså alle barn under 18 år, som gjennomgår en undersøkelsesfase.

1.3 Avgrensning og begrepsavklaring

I oppgaven tas det utgangspunkt i den norske barneverntjenesten og den norske barnevernloven, og dermed ses det hovedsakelig på norsk forskning som tar for seg dette. Ettersom det er et bredt tema på oppgaven, og noen av begrepene kan tolkes forskjellig er det behov for begrepsavklaring, og dette redegjøres i denne delen av oppgaven.

1.3.1 Barnet

Ettersom begrepet barnet har ulikt aldersspenn i loven og i samfunnet generelt, er begrepet barnet i oppgavens sammenheng begrenset til alderen 0-18 år. Barnet blir brukt istedenfor begreper som ungdom, tenåring m.m. Dette grunnes med at barnevernloven gjelder for barn under 18 år (Barnevernloven, 1992, §1-3), og dermed omtales alle under 18 år som barn i denne oppgaven.

1.3.2 Barnevernsarbeider

Det er flere navn på de som arbeider med barna under en undersøkelsesfase i barnevernet, det blir brukt navn som saksbehandler, kontaktperson, barnevernspedagog og lignende, men jeg har valgt å bruke barnevernsarbeider som et fellesnavn for disse i oppgaven.

1.3.3 Medvirkning

Med begrepet medvirkning, og i oppgavens sammenheng barnets medvirkning, omhandler barnets mulighet til å være med å påvirke hva som skal skje. Som Thrana skriver, er medvirkning knyttet til medbestemmelse eller innflytelse (Thrana, 2008, s. 19). Barnets medvirkning kan også ses i sammenheng med begrepet «brukermedvirkning», som er et begrep som omhandler at brukeren skal ha medvirkning, og i sammenheng med denne oppgaven, er brukeren barnet. Gjennom å være med å medvirke får barnet ytret sine meninger og dermed i samsvar med barnevernsarbeideren være med på å bestemme. Som Strandbu og Vis skriver så blir medvirkning og medbestemmelse ofte brukt synonymt (Strandbu & Vis,

2016, s. 148). De skriver også om viktigheten av at barnevernsarbeideren legger til rette for at barnets synspunkter bringes frem, og det er også dette som vil være en del av oppgaven og som problemstillingen bygger på. Likevel omfatter medvirkning både det å få informasjon, å bli lyttet til, få være aktivt deltakende og få være med å bestemme i avgjørelser som omfatter en selv (Thrana, 2008, s. 22).

1.3.4 Barnevernet

Når jeg omtaler barnevernet, gjerne i sammenhengen barnevernets undersøkelsesfase, er dette det kommunale barnevernets førstelinjetjeneste, som har ansvar for å gjennomføre barnevernets undersøkelser etter Lov om barneverntjenester av 1992. Barnevernets undersøkelsesfase skal som sagt gjennomføres etter barnevernloven, og de skal gjennom undersøkelsesfasen innhente informasjon, bearbeide denne informasjonen og til slutt konkludere om hvorvidt saken skal henlegges eller om det skal iverksettes tiltak, også etter barnevernloven (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 98).

1.4 Litteratursøk og arbeidet med oppgaven

Denne delen skal omhandle hvordan jeg har arbeidet med oppgaven, og hvordan jeg fant litteraturen og forskning som er brukt i oppgaven. Først valgte jeg meg ut et tema og formulerte en problemstilling jeg interesserte meg for, ettersom dette ville gjøre oppgaven interessant for meg å arbeide med. Jeg gjorde litteratursøk i både Oria, Google Scholar og Idunn, hvor jeg brukte ord som barnevern*, undersøkelse*, medvirkning* og barn* for å finne relevante forskningsartikler. Det ble mange treff, og jeg måtte lese gjennom en del forskningsartikler for å komme frem til hvilke som var spesielt relevant for meg og min oppgave. I tillegg har jeg sett på tidligere relevante bachelor- og masteroppgaver for å se på både hvilken litteratur og hvilke forskningsartikler de har tatt i bruk, og gjennom det funnet noe av relevans. Lovdata har blitt brukt for å finne gjeldende lovverk, som er relevant for oppgaven. Jeg har også aktivt brukt bibliotekets hjemmesider for å finne relevant litteratur til å bruke for å drøfte problemstillingen sammen med forskningsartiklene. Gjennom arbeidet med oppgaven har jeg også brukt veiledningstimene godt, og veileder min har hjulpet meg til å forbedre oppgavens innhold og struktur.

2.0 BAKGRUNN

Denne delen skal handle om de juridiske rammene oppgaven baserer seg på, da barnets medvirkning er nedfelt i flere lover og forskrifter, blant annet barnevernloven og barnekonvensjonen.

«Alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter. Barnet skal bli lyttet til, og barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet.» (Barnevernloven, 1992, §1-6).

2.1 Juridiske rammer

Det er flere juridiske rammer fra lov om barneverntjenester (barnevernloven) av 17. juli 1992 som oppgaven baserer seg på. Barnevernlovens §1-6 om barnets rett til medvirkning er en av de juridiske rammene for oppgaven, den omhandler som jeg skrev innledningsvis at «barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven» (Barnevernloven, 1992). Denne juridiske rammen legger grunnlaget for hvorvidt barnet er gammelt og modent nok til å danne seg egne synspunkter, og hvor mye disse bør vektlegges i en undersøkelsessak.

I barnevernlovens §4-3 om rett og plikt for barneverntjenesten til å foreta undersøkelser, står det i femte ledd at barneverntjenesten «kan kreve å få samtale med barnet i enerom» (Barnevernloven, 1992). Dette tilsier at det er mulighet for at barnet kan få snakke alene med barnevernsarbeideren og dermed få mulighet til å si det en ønsker uten foreldrenes tilstedeværelse. Denne juridiske rammen legger grunnlaget når det skal drøftes hvorvidt det er nødvendig med samtale i enerom eller ikke, og ses i sammenheng med barnevernlovens §4-3 annet ledd, om at undersøkelsen ikke skal være med omfattende enn det trenger å være, og at undersøkelsen ikke skal skade mer enn det behøver etter formålet (Barnevernloven, 1992).

Barnevernlovens §6-3 om barns rettigheter under saksbehandlingen omhandler at barn som har fylt 7 år, og yngre barn med en modenhet som tilsier at de er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal få muligheten til å uttale disse synspunktene (Barnevernloven, 1992). Det er dermed barnets rett å uttale seg, og dele sine synspunkter.

De juridiske rammene rundt barns medvirkning, er også nedfelt i barnekonvensjonen. Barnekonvensjonen er dermed aktuell som juridisk ramme når det gjelder denne oppgaven. Barnekonvensjonens artikkel 12 omhandler at «Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barn, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet» (Barnekonvensjonen, 1989). Ved partene i denne sammenhengen, er dette barneverntjenesten. Barneverntjenesten skal dermed garantere at barn som er i stand til å danne egne synspunkter, fritt skal få gis muligheten til dette.

2.2 Etiske avveininger

Det er også noen etiske avveininger som ligger til grunn for oppgaven. Barnets rett til medvirkning, som er en rettighet barnet har ifølge barnevernloven, kan noen ganger havne i konflikt med barnets beste. Hensynet til barnets beste er nedfelt i barnevernlovens §4-1 (Barnevernloven, 1992). Alt som gjøres i en barnevernssak, skal være til barnets beste. Det er ikke alltid det barnet ønsker, er til barnets beste.

3.0 TEORI OG TIDLIGERE FORSKNING

Denne delen skal handle om hvilke teoretiske perspektiver jeg har valgt for å belyse problemstillingen, samt hvilken tidligere forskning som oppgaven baserer seg på i drøftingsdelen. Det er flere aktuelle studier som er gjort på feltet (Paulsen, 2016) (Havnen et al., 2020) (Lurie, Sørli, Kvaran & Tjelflaat, 2018), og disse studiene vil bli presentert under delen om tidligere forskning på feltet. Jeg har gjort et utvalg av noen relevante forskningsstudier for å belyse oppgavens problemsstilling. Jeg ønsker å se på hvorvidt det blir lagt til rette for barnets medvirkning i barnevernets undersøkelsesfase med et åpent sinn, hvor jeg kan bruke forskningen og teoriene til å belyse ulike sider ved barnets medvirkning. For å belyse problemstillingen har jeg valgt å fokusere på brukervedvirkning som perspektiv, samt barneperspektivet og barnets perspektiv.

3.1 Brukervedvirkning

Brukervedvirkning er et begrep som er vektlegges mye i dagens samfunn, og gjelder på flere felt enn innenfor barnevernsfeltet, likevel er det innenfor barnevernsfeltet jeg fokuserer på.

Årsaken til at brukermedvirkning er såpass dagsaktuell er grunnet flere faktorer, som Slettebø og Seim skriver om (Slettebø & Seim, 2007, s. 22). Dette innebærer faktorer som økt demokratisering innenfor samfunnet, og innenfor dette med økt demokratisering gjelder også det at borgerne i samfunnet skal ha innflytelse for det som gjelder deres eget liv. Det er flere årsaker til dette, og sosiale bevegelser spiller en viktig rolle i dette med økt demokratisering og da også økt innflytelse i eget liv, eksempler på slike sosiale bevegelser er for eksempel kvinnebevegelsen. Den siste faktoren som gjør at brukermedvirkning er et såpass vektlagt begrep i dagens samfunn er dette med medborgerskap. Medborgerskap omhandler det faktum at alle borgere i samfunnet er et likeverdig samfunnsmedlem, og at de dermed skal få være sosialt inkludert (Slettebø og Seim, 2007, s. 22).

Ettersom problemstillingen min omhandler barnets medvirkning i barnevernets undersøkelsesfase, er det relevant å fokusere på brukermedvirkning. Som Slettebø og Seim skriver om, omhandler brukermedvirkning, og det å innta et brukerperspektiv, at «profesjonelle eller ansatte skal ha brukerens interesser eller behov i fokus» (Slettebø & Seim, 2007, s. 28). Med å ha brukermedvirkning som teoretisk perspektiv når jeg drøfter problemstillingen vil jeg fokusere på viktigheten av at barnevernsarbeideren, den profesjonelle, skal ha brukerens behov, altså barnets behov, i fokus. Dette med å barnets behov i fokus kan være relevant når det skal drøftes hvorvidt det alltid er til barnets beste at barnet skal uttale seg, og da kan det drøftes hvorvidt det at det er til barnets beste at det ikke uttaler seg, er det det samme som at barnet ikke får medvirke? Hensynet til barnets beste er nedfelt i barnevernlovens §4-1, og omhandler at alle avgjørelser skal være til det beste for barnet (Barnevernloven, 1992). Dermed er det viktig å se dette i samsvar med brukermedvirkning, og dermed ha barnets behov i fokus. Har man som barnevernsarbeider barnets behov i fokus på bakgrunn av barnets beste kan eksempelvis det at barnet ikke ønsker å uttale seg, være barnets eneste medvirkning i saken, og det kan være nok, fordi barnet ikke har behov for å medvirke noe mer enn det. Brukermedvirkning, og brukerperspektivet, er derfor i denne sammenheng viktig for å drøfte problemstillingen.

3.2 Barnets perspektiv

Et annet teoretisk perspektiv jeg har valgt å anvende for å belyse problemstillingen er barnets perspektiv. Barnets perspektiv er barnets egne fortellinger og barnets side av historien (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 49). Ettersom noe av forskningen jeg har basert oppgaven på

er basert på intervjuer med ungdom som har fortalt hvordan de opplevde det med medvirkning i kontakt med barnevernet (Paulsen, 2016), vil det være relevant å ha en forståelse for at dette er barnets perspektiv, eller i denne sammenheng ungdommens perspektiv, men begrepets betydning er det samme. For å belyse barnets perspektiv har jeg også sett på litteratur som omhandler barns egne fortellinger og barnets side av historien. Som en del i drøftingen har jeg valgt å ta i bruk tips og råd fra unge voksne som tidligere har vært i kontakt med barnevernet (Alexander proff, Glorija proff, Toresen & Steinrem, 2018). Disse tidligere barnevernsbarna, nå omtalt som barnevernsproffer, forteller om råd og tips til hvordan blant annet barnevernets undersøkelsesfase bør endres og disse rådene baseres på deres egne opplevelser med barnevernet, og fortellinger om dette. Gjennom å se på disse rådene, kan man se dette i sammenheng med barnets perspektiv, og med de ulike forskningsstudiene som omhandler barns egne fortellinger om deres opplevelse med barnevernet. Ved å se på dette i sammenheng med drøftingen av problemstillingen kan man se på barnets medvirkning med ulike synspunkt.

3.3 Barneperspektivet

I sammenheng med barnets perspektiv har jeg også valgt å anvende barneperspektivet for å belyse problemstillingen. Barneperspektivet er, i motsetning til barnets perspektiv, de voksnes, eller i denne sammenhengen barnevernsarbeideren, forsøk på å sette seg inn i barnets tanker og følelser (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 49). Ved å ha barneperspektivet som et teoretiske perspektiv for å belyse problemstillingen, kan jeg prøve å ha en forståelse for viktigheten av barneperspektivet når det skal fokuseres på barnets medvirkning.

Dette fordi det er viktig å ha en forståelse for at det ikke alltid er like lett å legge til rette for medvirkning da det er ulike barnevernsarbeider som arbeider med ulike barn. Disse ulike barnevernsarbeiderene kan prøve å innta barneperspektivet, og prøve å sette seg inn i barnets tanker og følelser, og på denne måten tenke at de handler rett når det gjelder å eksempelvis skjerme barnet ved å ikke snakke med barnet i undersøkelsesfasen. Strandbu og Vis skriver om ulike årsaker til at barnevernsarbeideren unngår å prate med barnet i undersøkelsesfasen, dette er blant annet på grunn av tvil på seg selv når det gjelder kompetanse til å gjennomføre barnesamtaler (Strandbu & Vis, 2016, s. 151). Den andre årsaker er at barnevernsarbeideren tror det kan skade barnet mer ved å spørre om barnets synspunkt, ettersom det kan være vanskelige tema å prate om. Den siste og viktigste årsaken til at barnevernsarbeideren ikke

prater med barnet i en undersøkelsesfase er at barnevernsarbeideren ikke finner det nødvendig. Den andre årsaken til hvorfor barnevernsarbeideren unnlater å involvere barnet i en undersøkelsesfase, som omhandlet det å skulle beskytte og skjerme barnet, kan bunne i det at barnevernsarbeideren prøver å ta barneperspektivet og sette seg inn i barnets tanker og følelser og skjerme det på bakgrunn av dette. Ved å ha et barneperspektiv i drøftingen av denne oppgaven, kan det belyse siden av hvorfor det eventuelt ikke er lagt til rette for barnets medvirkning, til tross for at loven tilsier at det skal gjøres.

3.4 Tidligere forskning

En av de tidligere studiene på feltet jeg skal se på i denne oppgaven, er en forskningsartikkel av PhD-stipendiat Veronika Paulsen om «Ungdommers erfaringer med medvirkning i barnevernet» (Paulsen, 2016). Denne forskningsartikkelen er basert på kvalitative intervjuer med 45 ungdommer, som er i alderen 16-26 år. I denne forskningsartikkelen er det forsket på i hvilken grad de har opplevd medvirkning, og hva som påvirker graden av medvirkning. Gjennom å bruke denne forskningsartikkelen når jeg skal drøfte problemstillingen min, får jeg sett på om det ble lagt til rette for barnets medvirkning i barnevernets undersøkelsesfase for disse ungdommene når de gikk gjennom undersøkelsesfasen.

En annen av de tidligere studiene på feltet jeg skal se på i denne oppgaven, er en delrapport om barnevernets undersøkelsesarbeid som er gjort på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Havnen et al., 2020). I denne rapporten er det sett på om barnet og foreldrene får medvirke når barnevernet foretar undersøkelser. Resultatene i denne rapporten er basert på både kvantitative og kvalitative data, hvor datamaterialet de har innhentet er fra perioden 2015-2017, mens intervjuene ble gjennomført i perioden 2019-2020. Datamaterialet de har innhentet omhandler data fra et utvalg på 1123 barn og 117 tekstutdrag, mens intervjuene er gjennomført med 6 barn, 12 foreldre og 11 kontaktpersoner (Havnen et al., 2020, s. 2).

En annen forskningsrapport vil også være relevant for oppgavens drøftingsdel, og det er en rapport om familiens og barneverntjenestens erfaringer med barnevernundersøkelser (Lurie et al., 2018). Denne rapporten inneholder resultater fra en kasestudie, og baseres på data fra kvalitative intervjuer med seks barn, åtte foreldre og fem barnevernsarbeidere. Disse kvalitative intervjuene er gjennomført på fem ulike barneverntjenester i Trøndelag (Lurie et

al., 2018). Hensikten med denne studien er økt kunnskap om hvordan barnevernundersøkelsene har blitt opplevd for både barna, foreldrene og barnevernsarbeiderne.

4.0 DRØFTING

I denne delen av oppgaven skal problemstillingen drøftes opp mot oppgavens teori, forskning og juridiske rammer, og ses i sammenheng med de teoretiske perspektivene jeg har valgt for å belyse problemstillingen. Det skal drøftes om det legges til rette for barnets medvirkning i barnevernets undersøkelsesfase. På bakgrunn av oppgavens begrensninger i forhold til lengde, har jeg valgt meg ut noen spesifikke tema innenfor barns medvirkning som jeg fokuserer på i drøftingsdelen. Temaene jeg har valgt å gå mer i dybden på er medvirkningsbegrepet, om det finnes årsaker til at barnet ikke bør delta i undersøkelsesfasen, det å prate med barnet i enerom, om hvorvidt barnet er i stand til å danne seg egne synspunkter, mangel på kunnskap blant barnevernsarbeidere og hos barna, og hvorvidt arbeidet med barnets medvirkning blir gjort til barnets beste. Begrunnelsen for at valget falt på disse temaene er at disse temaene fremstod som sentrale på tvers av de ulike forskningsstudiene, den ulike litteraturen og barnevernloven, og det ble naturlig at disse da skal prioriteres i drøftingsdelen på min oppgave. Det er også fordi det vekket interesse i meg som leser av både forskningsstudiene, litteraturen og barnevernloven.

4.1 Medvirkningsbegrepet

Barnet har rett til medvirkning, sier barnevernlovens §1-6 (Barnevernloven, 1992), men hva er egentlig medvirkning? Ifølge Thrana omhandler medvirkning som tidligere nevnt både det «å få informasjon, bli lyttet til og aktiv deltakelse og medbestemmelse» (Thrana, 2008, s. 22). Dermed vil det si at for at barnet skal medvirke i en undersøkelsesfase, skal det få tilstrekkelig informasjon, samt bli lyttet til, få muligheten til å være aktivt deltakende og få muligheten til å medbestemme. Hvis man ser Thranas forklaring på medvirkning i samsvar med brukermedvirkning, som omhandler at brukerens interesser og behov skal være i fokus (Slettebø & Seim, 2007, s. 28), kan disse ses på i sammenheng. Gjennom å eksempelvis gi informasjon til barnet og la barnet bli lyttet til, har man barnets interesser og behov i fokus. Ved at barnet får nok informasjon om undersøkelsesfasen og dermed gir barnet en forståelse av hva det innebærer er det enklere for barnet å danne seg en formening om hvorvidt barnet

ønsker å uttale seg eller ikke. Gjennom å lytte til hva barnet har å si, lar man barnet delta i egen sak og dermed lar barnet få være med å bestemme. Når man har barnets interesser og behov i fokus, slik brukermedvirkning omhandler, er det enklere å legge til rette for at barnet skal få uttrykke seg om sine behov og dermed er det igjen enklere å ta hensyn til disse behovene. Det finnes også flere elementer i begrepet medvirkning, dette skriver Strandbu og Vis om (Strandbu & Vis, 2016, s. 152). Medvirkning er eksempelvis både det å få si sin mening, få vite hva som skjer, å bli lyttet til og å få støtte. Strandbu og Vis viser også til en rangert blant disse elementene i medvirkning, og denne rangeringen viser at barn ser på dette med å bli lyttet til som det viktigste elementet, og det å få si sin mening og det å få støtte kommer like etter (Strandbu og Vis, 2016, s. 152). Dette er altså viktige elementer innenfor medvirkningsbegrepet. Som et fellesbegrep for disse elementene innenfor medvirkning, kan man forklare dette som å delta. Man deltar i egen sak dersom man får bli lyttet til og dersom man får si sin mening.

En måte for å la barnet få muligheten til å bli lyttet til og få delta aktivt er gjennom deltakelse på møter som omhandler barnet. Likevel er på bakgrunn av Thranas forklaring på medvirkning ikke nok at et barn deltar på møter, dersom det ikke legges til rette for at barnet får medvirke under disse møtene (Thrana, 2008, s. 22). Det å delta er ikke det samme som å medvirke, dette ser man på forskningen gjort i delrapporten om barnevernets undersøkelsesarbeid (Havnen et al., 2020, s. 41). Den viser at barn synes det er vanskelig å være aktivt deltakende og uttale seg i møter med mange ukjente mennesker. Legges det da til rette for medvirkning, dersom barnet ikke føler seg komfortabel med å prate? Barna fortalte at de hadde hatt muligheten til å uttrykke seg, men at det var vanskelig, på bakgrunn av at det var mange ukjente voksne tilstede.

I en forskningsartikkel av Paulsen, forteller ungdommer at de i den tiden de var i kontakt med barnevernet, ikke opplevde å bli invitert til møter (Paulsen, 2016, s. 9). Dersom barna ikke engang blir invitert til møter, og dermed ikke deltar på møter, får de heller ikke den muligheten til å være aktivt deltakende. Disse ungdommene forteller også at de ikke opplevde å få samtale med barnevernet engang, eller at dersom det ble gjennomført samtale med dem, så var dette et engangstilfelle. Dersom barnevernet ikke engang gjennomfører en samtale med barnet, verken alene eller sammen med foreldrene, hvordan skal da barnet få muligheten til å medvirke? Det er ikke alltid det blir gjennomført enesamtaler med barna, men gjennom fellessamtaler hvor foreldrene er tilstede er det i alle fall en mulighet for barnet å uttale seg,

enn om barnet blir utelatt fra alle samtaler. Det blir da umulig for barnet å både få informasjon, bli lyttet til, være aktivt deltakende, samt være med å bestemme dersom barnet ikke engang får muligheten. Likevel kan det finnes årsaker til at barnet ikke bør delta, eller? Kanskje kan det være medvirkning at barnet ikke deltar også? Dette skal vi se mer på i neste avsnitt.

4.2 Finnes det årsaker til at barnet ikke skal delta?

Barnevernet arbeider etter barnevernloven, og ifølge barnevernlovens §1-6 har alle barn som er i stand til å danne egne synspunkter, rett til medvirkning (Barnevernloven, 1992). Ifølge barnevernlovens §6-3, om barnets rettigheter under saksbehandlingen, tilsier at alle barn som er fylt 7 år skal få anledning til å uttale seg i egen sak, men også yngre barn dersom de er i stand til å danne egne synspunkter (Barnevernloven, 1992). Basert på dette vil det si at det ikke burde være i tvil om at alle barn bør få muligheten til å uttale seg i egen sak, og dermed få være med på å medvirke. Likevel kan det være ulike årsaker til ikke å gjennomføre en samtale med barnet, selv om alle barn har det som rettighet gjennom barnevernloven. En av årsakene, kan være at barnet ikke ønsker å uttale seg, og dermed da ikke ønsker å være med å medvirke i egen sak. Eller er det å ikke ønske å uttale seg, også medvirkning? Dersom et barn uttrykker seg i form av det ikke ønsker å uttale seg noe mer om saken, og ikke har noen ønsker eller forbehold i forhold til den, så kan vel det regnes som medvirkning det også. Uansett skal alltid barnet få en reell mulighet til å uttale seg, og det skal ikke bare antas at barnet ikke ønsker å uttale seg. Som Havnen m.fl. skriver i sin delrapport så har ikke barnet noe plikt til å uttale seg, men skal få muligheten til å uttale seg (Havnen et al., 2020, s. 8). Gjennom å uttale at det ikke ønsker å si noe mer, kan vel regnes som medvirkning. Likevel skal det som sagt ikke avfeies med at barnet ikke ønsket å si noe, og faktisk gi barnet er reell mulighet til å uttale seg. Barnet kan også endre mening om saken, og da må barnet få muligheten igjen. Kanskje kan det være en mulighet å spørre barnet ved flere anledninger.

Havnen et al. skriver også at årsaker som at det ikke blir gjennomført samtale med barnet når barnet eksempelvis har samtaler med andre instanser enn barneverntjenesten, er gyldig årsak (Havnen et al., 2020, s. 8). Likevel er det da viktig at dette begrunnes grundig. Det er ifølge Strandbu og Vis flere årsaker til at det ikke blir gjennomført samtaler med barnet i undersøkelsesfasen (Strandbu & Vis, 2016, s. 151). En av hovedårsakene til at barnet ikke blir involvert, er at barnevernsarbeideren mener dette ikke alltid er av nødvendighet. Bakgrunnen

for dette er at barnets uttalelse og synspunkt ikke ville fått betydning for sakens utfall likevel, da barnevernet har begrenset med handlingsmuligheter. Ved å ikke gjennomføre samtale med barnet, og gi barnet muligheten til å medvirke basert på en antagelse av at det likevel ikke vil ha noen betydning for sakens utfall, kan vel ses på som at barnevernsarbeideren allerede har bestemt seg for utfallet. Ettersom barnevernsarbeideren ikke vet hva barnet kommer til å si, eller hva barnets ønsker er, er det ingen begrunnelse at «det ikke har betydning for sakens utfall». Barnevernsarbeideren bør i saker sette seg inn i barneperspektivet og dermed prøve å sette seg inn i barnets følelser og tanker (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 49). Ved å gjøre dette kan barnevernsarbeideren sette seg inn i hvordan det føles for barnet å ikke få muligheten til å uttale seg i egen sak, selv om det er som barnevernsarbeideren antar – at det ikke vil ha betydning. Ved å la barnet få muligheten, åpner man likevel for muligheten til at det er av betydning, og gir barnet mulighet til å påvirke sin egen sak. Ved at barnevernet forklarer at det at barnet uttaler seg og er med på å medvirke, ikke er det samme som at barnet får bestemme, gjør likevel at barnet får en forståelse for at det barnet forteller kan få en betydning i hvordan utfallet blir. Det kan være av stor betydning for det barnet, og barn bør derfor alltid gis mulighet til å medvirke, slik loven fastsetter, selv om det i noen saker likevel ikke innvirker noe særlig.

4.3 Å prate med barnet i enerom

Når barnevernet skal gjennomføre samtaler med barn, kan de ifølge barnevernloven kreve samtale med barnet i enerom (Barnevernloven, 1992, §4-3, femte ledd). Likevel skal ikke undersøkelsen være mer omfattende enn formålet tilsier og skade de den berører minst mulig (Barnevernloven, 1992, §4-3, annet ledd). Barnevernproffer, som har vært gjennom barnevernundersøkelse tidligere i livet sitt, forteller likevel at deres råd er at barnet som regel alltid bør bli pratet med først i en undersøkelsessak, og at det skal begrunnes dersom det ikke gjøres og hvorfor (Alexander proff et al., 2018, s. 137). En av årsakene som begrunnes for rådet om å prate med barnet først, er for at barnet skal få en forståelse for hvem barnevernet er, og for at det skal sikres at barnet snakker ærligst mulig. Likevel skriver de også at barnet bør få ha med en voksen de er trygg på. Funn som er gjort, som er presentert i en forskningsartikkel, viser at en god del av ungdommene ikke har fått muligheten til å ha samtale med barnevernet i det hele tatt (Paulsen, 2016, s. 9). Ungdommene forteller også at de ikke har fått muligheten til å ha samtale med barnevernet alene, fordi samtalene som ble gjort, er blitt gjort med andre tilstede. Det vil være vanskelig for barn å medvirke i egen sak, om de

ikke engang får muligheten til å prate med barnevernet, eller når de ikke får tilbudet om å prate i enerom.

En annen studie derimot, som er presentert i en forskningsrapport viser at barnevernets samtaler med barnet ofte ble gjennomført sammen med foreldre eller alene (Havnen et al., 2020, s. 97-98). Ungdommene beskrev i denne forskningsrapporten at det var både fordeler og ulemper ved begge deler, og dette begrunnes ved at det i ulike situasjoner kan være behov for forskjellige tilnæringsmåter. Av og til vil det være enklere å prate åpent med barnevernet i ensamtaler, mens det i andre situasjoner kan være riktig å ha møte sammen med foreldrene. I denne situasjonen vil det være viktig av barnevernet å ha fokus på brukerperspektivet og barneperspektivet. Ved at barnevernet har brukermedvirkning i fokus når det omhandler hvorvidt barnet skal prates med i enerom eller ikke, vil barnevernet tenke på barnets behov i saken (Slettebø & Seim, 2007, s. 28-29). Ved å ha barnets behov i fokus, så må det avgjøres om det er behov for barnet å prate med barnevernet i enerom eller ikke. Som ungdommene fortalte i forskningsrapporten, er det situasjonsbasert, om det bør prates med barnet i enerom eller ikke (Havnen et al., 2020, s. 97). Dermed er barnevernet nødt til å bruke skjønn når det skal avgjøres om barnet skal prates med i enerom eller ikke. Selv om det avgjøres at barnevernet ikke skal prate med barnet i enerom før det prates med foreldrene, slik som rådene fra barnevernsproffene tilsier, betyr ikke dette at det ikke kan prates med barnet i enerom i ettertid av fellessamtalen. Likevel, selv om barnevernet har brukermedvirkning i fokus, vil det ikke si at det alltid blir gjort riktig i slike saker. Det er derfor viktig å ha barnets perspektiv i fokus også, det gjør man ved at det legges til rette for å høre barnets egne fortellinger og side av saken (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 49). For å høre barnets side av saken, må man legge til rette for at barnet får uttale seg i egen sak. Det er likevel ikke alltid at barnet er i stand til å danne seg egne synspunkter.

En annen forskningsrapport viser likevel at i visse saker blir barnet pratet med alene, dette gjelder blant annet saker hvor det er mistanke om overgrep eller vold i barnets hjem (Lurie et al., 2018, s. 12). I disse sakene kom barnevernet på skolen til barnet, og dette ga barna i rapporten uttrykk for at var problematisk. Disse barna ga uttrykk for at det ville vært bedre å prate alene med barnevernet et annet sted enn på skolen. Barna i rapporten fikk også spørsmål om hvem som ville vært aktuell dersom de skulle hatt med seg noen som støtteperson, og på dette svarte de «ingen» eller «mamma». De som svarte at de ville ha med seg mamma, fortalte også at dette var fordi mamma ville ha hjulpet de med å «fortelle riktig». Dermed kunne dette

ha påvirket barnets uttalelser. Barnevernsproffenes råd om at barnet alltid bør bli pratet med alene, viser seg på bakgrunn av dette å være noe nødvendig, slik at svarene blir ærligst mulig.

4.4 I stand til å danne egne synspunkter

I henhold til barnevernlovens §1-6 og barnekonvensjonens artikkel 12, skal barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter gis mulighet til å uttrykke disse (Barnevernloven, 1992, §1-6) (Barnekonvensjonen, 1989, Artikkel 12). Det presiseres også at «barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet» (Barnevernloven, 1992, §1-6). Det samme presiseres i barnekonvensjonens artikkel 12. Hvordan skal det avgjøres når barnet er modent nok, og hvordan skal disse synspunktene vektlegges? Ifølge delrapporten om barnevernets undersøkelsesarbeid, presiseres det at det er viktig med et godt kontaktforhold mellom barnevernsarbeideren og barnet, for å vurdere dette (Havnen et al., 2020, s. 40). Det presiseres også at det ikke er nok med kun en samtale, dersom det skal etableres et godt nok kontaktforhold slik at det kan avgjøres hvorvidt barnet er i stand til å danne seg egne synspunkter. Likeså er det viktig med et godt kontaktforhold for også å avgjøre om det barnet forteller er «sant», eller om barnet er blitt påvirket av noen andre. Når man ser på dette, kan man forstå at en god relasjon er viktig i barnevernets undersøkelsesarbeid. Det er i barnevernets undersøkelsesarbeid at barnevernet skal avgjøre om en sak skal tas videre til iverksetting av tiltak eller om en sak skal henlegges (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 98). Derfor er det viktig at informasjonen som innhentes er riktig, men også at barnet har fått vært med å medvirke, også i undersøkelsesfasen. Som Bunkholdt og Kvaran skriver så er barnet det som har mest kunnskap om sin egen situasjon (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 109), dermed må barnet også få muligheten til å uttale seg.

Barnevernloven tilsier at et barn må være i stand til å danne seg egne synspunkter, og det kan ikke avgjøres om et barn er i stand til å danne seg egne synspunkter uten å prate med barnet. En barnevernsarbeider kan ikke bare anta at barnet ikke er i stand til å danne seg egne synspunkter. Som Bunkholdt og Kvaran skriver så må man som barnevernsarbeider forholde seg til barnet som en sakkyndig informant (Bunkholdt & Kvaran, 2015, s. 109). Likevel tilsier barnevernloven §6-3 at dersom barnet er under 7 år, så må barnets mening ses i samsvar med alder og modenhet hos barnet (Barnevernloven, 1992). Paragrafen sier at barn som er yngre enn 7 år kan være i stand til å danne seg synspunkter. Likevel må dette som sagt ses i samsvar med alder og modenhet. Barnevernet kan likevel ikke anta modenheten til barnet uten at

barnet er blitt pratet med. Barnet må prates med for at barnevernet skal avgjøre barnets modenhet. Barn som har opplevd mer enn mange voksne kan ha stor forståelse for egen situasjon, og kan mer enn en barnevernsarbeider har forståelse for, derfor kan det være nødvendig for en barnevernsarbeider å innta barnets perspektiv og høre på barnets egne historier og fortellinger om saken. Dette slik at barnevernsarbeideren får en forståelse av hvordan barnet har opplevd sin situasjon og på denne måten kan barnevernsarbeideren se dette i sammenheng med barneperspektivet, altså hvordan barnevernsarbeideren opplever barnets situasjon, og se disse i sammenheng. Ved å se disse i sammenheng kan det være enklere for barnevernsarbeideren å avgjøre barnets modenhet i samsvar med alder.

4.5 Mangel på kunnskap

Det påpekes i delrapporten om barnevernets undersøkelsesarbeid at barnevernsarbeidere kan synes det er vanskelig å skulle etablere et godt kontaktforhold, da det er mangel på kompetanse (Havnen et al., 2020, s. 40). Dette blir også påpekt av Strandbu og Vis som en av årsakene til hvorfor det ikke blir gjennomført samtaler med barnet (Strandbu & Vis, 2016, s. 151). Det er bekymringsverdig, at barnevernet ikke føler seg kompetente nok til å gjennomføre samtaler med barnet, og dermed får ikke barnet medvirke i egen sak. Havnen et al. skriver i delrapporten sin at barn også føler på dette med mangel på kunnskap, men for de omhandler dette at de ikke får tilstrekkelig med kunnskap om barnevernets prosess, blant annet i undersøkelsesfasen (Havnen et al., 2020, s. 39). Dette at barn føler på mangel på kunnskap om prosessen, gjør at barna også føler på at de mangler kontroll. Som vi tidligere har sett gjelder det at barnet skal medvirke i egen sak, at barnet får tilstrekkelig med informasjon (Thrana, 2008, s. 22). Det at barna gir uttrykk for at de mangler kunnskap om prosessen kan tilsi at barna ikke får tilstrekkelig med informasjon om prosessen i en barnevernssak. Likevel viser delrapporten at mange barn som uttrykte at de hadde god relasjon til barnevernsarbeideren sin, at de fikk mye informasjon og at barnevernsarbeideren var tilgjengelig dersom de lurte på noe (Havnen et al., 2020, s. 39). Dette gjaldt dog ikke størstedelen av barna. Størstedelen av barna ga uttrykk for at de ikke hadde denne gode relasjonen til sin barnevernsarbeider, og at dårlig kommunikasjon var en av faktorene som gjorde at denne relasjonen ikke var god. Dermed er dette at barnevernsarbeideren har mangel på kunnskap bekymringsverdig, i alle fall når dette ser ut til å gå ut over barnets rett på medvirkning i barnevernets undersøkelsesfase. Barnet har rett på medvirkning, og god nok

informasjon er en del av denne medvirkning. Et barn kan ikke medvirke i egen sak, dersom det ikke vet hva det skal medvirke om.

I forskningsartikkelen til Paulsen ser man også at dette med mangel på informasjon er sentralt (Paulsen, 2016, s. 10). Flere av barna fortalte at mangelen på informasjon gjorde at de ikke visste noe om saken, annet enn informasjonen de fikk av foreldrene. Denne mangelen på informasjon gjør at barna opplever mye usikkerhet. Dermed fører denne mangelen på kunnskap hos barnevernsarbeideren til mangel på informasjon hos barnet, som igjen fører til usikkerhet hos barnet. Likevel viser forskningen til Paulsen at noen barn har opplevd godt samarbeid og god informasjonsflyt med barnevernet, og at de har hatt gjentatte samtaler med barnevernet – også alene (Paulsen, 2016, s. 11). Likevel viser også en annen rapport fra en forskningsstudie at det er flere familier som forteller at det er gitt dårlig med informasjon fra barnevernet (Lurie et al., 2018, s. 15). Et barn uttrykte i rapporten at «Barnevernet må bli bedre til å forklare i forveien hva som kommer til å skje. Ikke bare sende folk hit og dit. Og si ting på en bedre måte» (Lurie et al., 2018, s. 15). Barn forteller også at det at de får lite informasjon, og at de ikke fikk vite hva som skal skje videre gjorde at de mistet tilliten til barnevernet (Lurie et al., 2018, s. 26). I samme rapporten fortelles det likevel også om positive samhandlinger med barnevernet. Både foreldre og barn har mye positivt å fortelle om samhandlingen med barnevernet, og poengterer at dette hadde med at de fikk god nok informasjon fra start og underveis i prosessen (Lurie et al., 2018, s. 16).

Dermed ser man både i forskningsartikkelen til Paulsen, i delrapporten til Havnen et al. og i rapporten til Lurie et al. at ikke alle barn uttaler at det mangler informasjon, selv om mesteparten har uttalt dette. Dette viser at mangelen på kunnskap hos barnevernsarbeideren ikke gjelder alle, selv om det viser seg å gjelde en stor del. Forskningen viser også at en god relasjon spiller en stor rolle når det gjelder god informasjonsflyt. Tipsene til barnevernsproffene tilsier at god kompetanse hos barnevernet omhandler at barnevernet må ta til seg kunnskapen fra både foreldre og barn (Alexander proff et al., 2018, s. 100). Dette begrunnes med at barn og foreldre som har vært i kontakt med barnevernet sitter med mye kunnskap om hva som kan være hjelpsomt eller ikke, og at barnevernet kan lære av å høre på deres kunnskap og erfaringer. Barn som tidligere har vært i kontakt med barnevernet har uttalt at blant annet barnevernets snakketeknikker oppleves mekaniske og at «åpne spørsmål kan oppleves diffuse» (Alexander proff et al., 2018, s. 100). Ettersom mange barnevernsarbeidere selv uttaler at de ikke føler seg kompetente nok til å gjennomføre en alenesamtale med barn,

og at barn selv har opplevd å ikke få nok informasjon, så har kanskje barnevernsproffene et poeng, eller? Det kan jo finnes mange årsaker til ikke å gjennomføre en samtale med barnet alene, og det trenger ikke alltid å være grunnet mangel på kunnskap.

4.6 Til barnets beste

Som tidligere nevnt skal alle avgjørelser som omhandler barnet, være til barnets beste (Barnevernloven, 1992, §4-1). Dette må også være tilstede når det avgjøres hvorvidt og hvor mye barnet skal involveres i en sak, også når det gjelder medvirkning. Hvis man ser på barnets beste i sammenheng med de tidligere temaene som er drøftet, er det da til barnets beste å prate med barnevernet i enerom, eller er det til barnets beste å la være å delta i undersøkelsesfasen? Å prate med barnet i enerom kan være en måte for barnevernet å få mere informasjon ut av barnet, uten at foreldrene sitter ved siden av og dermed kan enten korrigere det barnet sier eller skape redsel hos barnet for å si noe feil eller for å si noe i det hele tatt. Likevel, selv om det er til sakens beste at man får mest mulig informasjon ut av barnet, er det til barnets beste? Det samme gjelder dersom barnet ikke ønsker å delta i undersøkelsesfasen, og dermed ikke gir noe informasjon som barnevernet kan arbeide videre med som er barnets perspektiv, er det da til barnets beste?

«Selvfølgelig angreer jeg på at jeg sa fra! Takke meg til den befølingen i ny og ne, i forhold til det helvete som fulgte, med dommeravhør, pappa i fengsel og alt bråket i familien, og nå får jeg ikke bo hjemme engang!

Hjemme bodde nå begge foreldrene og to yngre søsken, mens barnevernet hadde plassert henne på en institusjon.» (Ruud, 2011, s. 32).

Dette eksemplet viser at det er tatt en avgjørelse til barnets beste, likevel føler ikke barnet det slik. Etersom dette er et eksempel i en bok, vet ikke jeg hvordan barnets rett til medvirkning ble ivaretatt, men på bakgrunn av utsagnet virket det ikke helt slik. Det er ikke alltid at det barnevernet ser på som barnets beste, er det barnet faktisk mener er til sitt eget beste. Det er her det er en hårfin balanse, og hvor man alltid bør lytte til hva barnet sier, slik at barnet ikke føler seg overkjørt. Barnet kan være med på å avgjøre sammen med barnevernsarbeideren, hva som er til barnets beste gjennom medvirkning. Som det står i proposisjonen til endringer i barnevernloven av 2016-2017 er det viktig at barn får medvirke i egen sak, og at dette er med på å avgjøre og klargjøre hva som er til barnets beste (Prop. 169 L (2016-2017)). Likevel er

ikke det å medvirke det samme som å bestemme, men heller det å få muligheten til å bli lyttet til og få muligheten til å uttale seg, som Thrana skriver om (Thrana, 2008, s. 22). Dersom barnet får muligheten til å bli lyttet til og dermed også muligheten til å delta aktivt i avgjørelsen om seg selv, kan barnet få en forståelse av hva som er til det beste for en selv. Gjennom god dialog og nok informasjon, kan barnet få muligheten til å uttale seg, selv om det skal respekteres dersom barnet ikke ønsker det, og selv om det er barnevernsarbeideren som til slutt avgjør hva som er til det beste for barnet i saken.

5.0 OPPSUMMERING

I denne oppgaven har jeg gjort rede for og drøftet hva som menes med barns medvirkning, og undersøkt hvordan og om barnets medvirkning blir lagt til rette for i barnevernets undersøkelsesfase. Jeg har valgt å undersøke barnets medvirkning og hvorvidt det blir tilrettelagt for i barnevernets undersøkelsesfase på bakgrunn at dets relevans for utdanningen min, samt min interesse for temaet. Under utdanningen lærer man mye om barnevernloven, og det faktum at barnevernet skal legge til rette for medvirkning jf. §1-6 (Barnevernloven, 1992). Likevel lærer man ikke så mye om hvorvidt det blir opprettholdt eller hvor mange nyanser av medvirkning som finnes. Dette ønsket jeg å lære mere om, og synes bacheloroppgaven var en fin mulighet til å gå dypere inn i temaet og se på flere sider av temaet.

Det er i denne oppgaven undersøkt på temaet gjennom litteraturstudie, og dermed så har jeg sett på ulike forskningsstudier på temaet, samt ulik relevant litteratur. Ved å se på ulike forskningsstudier er det sett på flere nyanser ved barns medvirkning. Det er også sett på flere ulike studier som kan sammenlignes og dermed gir et mer flersidig syn på barnets medvirkning, enn om det bare hadde blitt sett på en forskningsstudie. Jeg har også valgt å se på studiene og litteraturen i lys av utvalgte teoretiske perspektiver, som er relevant for oppgaven.

Ved å se på litteraturen og studiene i lys av disse utvalgte teoretiske perspektivene er det drøftet hvorvidt det er lagt til rette for barnets medvirkning i barnevernets undersøkelsesfase. Gjennom drøftingsdelen i oppgaven er det drøftet ulike undertema til oppgaven, for å se på de ulike nyansene av medvirkning på ulike måter. Det er drøftet hva medvirkning er, for å få en forståelse for at medvirkning omfatter mye, og ikke dermed er enkelt å legge til rette for, da

det er ganske så komplekst. Dette ser man gjennom Thranas definisjon, som skriver at medvirkning omhandler både «å få informasjon, bli lyttet til og aktiv deltakelse og medbestemmelse» (Thrana, 2008, s. 22). Dermed kan man se at medvirkning omhandler mye.

Videre ble det drøftet om det kan finnes årsaker til at barnet ikke skal delta i undersøkelsesfasen. Gjennom dette undertemaet er det drøftet årsaker til at barnet ikke deltar, og om disse årsakene er gyldige. Ved å eksempelvis se på dette med når barnet ikke ønsker å uttale seg, og hvorvidt dette kan regnes som medvirkning også, ettersom barnet blir lyttet til på sin mening og er med på å bestemme at det ikke ønsker å uttale seg. Det er også drøftet rundt dette med at en av hovedårsakene til at barnet ikke blir involvert i undersøkelsesfasen, er at barnevernsarbeiderne ikke alltid ser på dette som en nødvendighet (Strandbu & Vis, 2016, s. 151). Dette begrunnes med at det trolig ikke vil ha betydning for sakens utfall.

Videre i oppgaven ble det drøftet hvorvidt det er behov for barnevernet å prate med barnet i enerom, og ulike årsaker til at det kan være behov for dette, og ulike årsaker til at det ikke er nødvendig. Her viste forskningen både at mange barn ikke har fått muligheten til å prate med barnevernet i det hele tatt (Paulsen, 2016, s. 9), og at samtalene ofte ble gjennomført med foreldre tilstede, men også at det ble gjennomført samtaler med barnet alene (Havnen et al., 2020, s. 97-98). Forskningen viser også at det ved visse saker, som omhandler eksempelvis mistanke om vold eller overgrep, så blir barnet pratet med alene (Lurie et al., 2018, s. 12).

Det ble også drøftet hvorvidt barnet er i stand til å danne seg egne synspunkter, som er et vilkår for at barnet skal være med å medvirke i egen sak, jf. barnevernloven §1-6 og barnekonvensjonens artikkel 12 (Barnevernloven, 1992) (Barnekonvensjonen, 1989). I denne delen er det drøftet rundt hva som tilsier at et barn er modent nok, og viktigheten av god relasjon mellom barnet og barnevernsarbeiderne, slik at dette kan bli avgjort på best mulig måte.

Et annet viktig undertema som ble drøftet i oppgaven er dette med mangel på kunnskap, både hos barnevernsarbeiderne, men også da hos barnet. Hos barnevernsarbeiderne var det mangel på kunnskap ved eksempelvis det å gjennomføre samtaler med barnet (Strandbu & Vis, 2016, s. 151). Hos barna derimot, handlet det om mangel på kunnskap om barnevernets prosess, herunder undersøkelsesfasen (Havnen et al., 2020, s. 39). Dette med mangel på kunnskap hos barn var en gjenganger i flere studier (Paulsen, 2016, s. 10) (Lurie et al., 2018, s. 15).

Ettersom medvirkning omhandler blant annet det å få tilstrekkelig informasjon, er det at barna føler på mangel på kunnskap om barnevernets undersøkelsesfase, å mulig anse dette som mangel på medvirkning.

I siste del av drøftingen ble det også sett på dette med hensynet til barnets beste, jf. barnevernlovens §4-1, og viktigheten av dette i samsvar med det å legge til rette for medvirkning, jf. barnevernlovens §1-6 (Barnevernloven, 1992). Det ble drøftet hvordan disse kun ses i sammenheng, og hvordan disse må ses i sammenheng. Slik som proposisjonen til endringer i barnevernloven av 2016-2017 tilsier så er det viktig at barn for muligheten til å medvirke i egen sak, ettersom dette er med på å avgjøre og klargjøre hva som er til barnets beste (Prop. 169 L (2016-2017)).

Konklusjonen er vel den at det er vanskelig å komme med en ensformig konklusjon på hvorvidt det blir lagt til rette for medvirkning i barnevernets undersøkelsesfase, og at det ikke finnes en enkel fasit eller et enkelt ja-nei-svar. Forskningen viser tvetydige svar på flere av de ulike undertemaene. Barn opplever både å få nok informasjon, men også det å ikke få nok informasjon. Barn opplever både det å få muligheten til å prate med barnevernet, men også ikke. Barn opplever å ha god relasjon til barnevernsarbeiderne, selv om mange også ikke opplever å ha det. Forskning viser at det er flere sider ved medvirkning og det er ulik opplevelse av medvirkning blant barn. Likevel er forskningen ganske ensformig når det gjelder om barna opplever å ha nok kunnskap om barnevernet, og dermed få nok informasjon. Det å få informasjon er en del av dette å medvirke, ettersom det er vanskelig å medvirke på noe man ikke har kunnskap om. Dette med det å få informasjon er likevel bare en del av det å medvirke, og det kan ikke konkluderes med at det ikke blir lagt til rette for medvirkning kun på bakgrunn av dette. Selv om det er bekymringsverdig at i majoritet av de tre forskningsstudiene drøftingen er basert på, forteller barn at de ikke får nok informasjon. Dermed kan man kanskje si at det blir delvis lagt til rette for barnets medvirkning i barnevernets undersøkelsesfase, selv om det likevel er en god vei igjen å gå.

6.0 LITTERATURLISTE

- Alexander proff, Glorija proff, Toresen, G. & Steinrem, I. (Red.). (2018). *Barnas barnevern: Trygt, nyttig og samarbeidende for barn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Barnekonvensjonen. (1989). Vedlegg 8. FNs konvensjon om barnets rettigheter i Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) (LOV-1999-05-21-30). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1999-05-21-30>
- Barnevernloven. (1992). Lov om barneverntjenester (LOV-1992-07-17-100). Lovdata. <https://lovdata.no/lov/1992-07-17-100>
- Bunkholdt, V. & Kvaran, I. (2015). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Havnen, K. J. S., Christiansen, Ø., Ljones, E. H., Lauritzen, C., Paulsen, V., Jarlby, F. & Vis, S. A. (2020). *Barnevernets undersøkelsesarbeid, delrapport 5. Å medvirke når barnevernet undersøker: En studie av barn og foreldres medvirkning i barnevernets undersøkelsesarbeid*. https://bufdir.no/globalassets/global/nbbf/barnevern/a_medvirke_nar_barnevernet_undersoker_en_studie_av_barn_og_foreldres_medvirkning_i_barnevernets_undersokelsesarbeid.pdf
- Lurie, J., Sørli, H. E., Kvaran, I. & Tjelflaat, T. (2018). *Familiens og barneverntjenestens erfaringer med barnevernundersøkelser*. (RKBU Midt-Norge Rapport 9/2018). <https://www.ntnu.no/documents/10293/1263899358/Rapport+9-2018+-+Familiens+og+barneverntjenestens+erfaringer+med+barnevernunders%C3%B8kelse+r.pdf/4d46780c-4549-4cac-aeeb-566dc900f9ed>
- Paulsen, V. (2016). Ungdommers erfaringer med medvirkning i barnevernet. *Fontene*, 16(1), 4-15.
- Prop. 169 L (2016-2017). *Endringer i barnevernloven mv. (bedre rettssikkerhet for barn og foreldre*. Barne- og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-169-l-20162017/id2568801/?ch=1>
- Ruud, A. K. (2011). *Hvorfor spurte ingen meg? Kommunikasjon med barn og ungdom i utfordrende livssituasjoner*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Slettebø, T. & Seim, S. (2007). Brukermedvirkning i barnevernet. I S. Seim & T. Slettebø (Red.), *Brukermidvirkning i barnevernet* (s. 21-45). Oslo: Universitetsforlaget.
- Strandbu, A. & Vis, S. A. (2016). Barnets deltakelse i beslutningene. I Ø. Christiansen & B. H. Kojan (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (s. 144-161). Oslo. Universitetsforlaget.

Thrana, H. M. (2008). *Vil jeg bestemme? Om barn og ungdoms medvirkning*. Oslo: Gyldendal Akademisk.